

Start, SZÍNHÁZI ESTÉK VIDÉKEN

döcögősen

Igazgatók és főrendezők mentek és jöttek; rendezők és színészek szerződtek onnan ide és innen oda; kiköltöztek a rozoga színházépületekből és beköltöztek szükséghajlékokba, meg vadonatúj márványüveg-acél-beton csodába; vérvesszéseiket pótolandó, újabb vérvesszéseket okoztak egymásnak; megingott egyensúlyukat és a közönség bizalmát egyszerre próbálták megtartani – nehéz évadkezés volt ez a vidéki színházak legtöbbszörében. A Debrecenben, Győrben, Egerben, Kecskeméten és Miskolcon látott előadások híven tükrözik e nehézségeket, s az erőfeszítéseket, hogy rajtuk úrrá legyenek.

DEBRECEN

A Csokonai Színház május óta zárva, évekre. Az új művelődési központ színháztermét, amelyben majd a színház prózai részlege működik a tatarozás ideje alatt, még nem vehették birtokukba. A Hungária Kamaraszínházat ugyan sikerült alkalmasabbá tenni színházi előadások céljaira, de ettől ez még mindig csak szükségmegoldás maradt. Viszont nincs más lehetőség. Így aztán a debreceni színház a fazonhoz szabja a szezon: olyan előadásokat mutat be, melyek az adott körülményekhez igazodva is teljes művészi élményt képesek nyújtani.

Beaumarchais vígjátéka, a Figaró házassága alkalmas játék a Hungária színpadára. Kis térben, hófehér és halványrózsaszín, édeskés rokkó mesedíszletek között és negédes kosztümök-

be öltözött játszanak a színészek (díszlet és jelmez az első munkájával debütáló tervező, Körösi Sándor ízlését és fantáziáját dicséri). A körülmények sokkal intimebb színek megcsillantására buzdították a rendezőt, Sándor Jánost is ebben a darabban, melyet most Debrecenben inkább egy remekül pergő-pergethető *kamaravígjátéknak* játszanak, semmint a plebejus lázadó Figaró diadalát hozó *népi komédiának*. Érdekes módon a darab ezt is jól tűri-bírja. A felfogáshoz illik Cseke Péter kicsit hebrencs kamaszból indított, s koraérett férfivá komolyodó Figarója, Bessenyei Zsófia aranyos kedélyű, szelíden erőszakos Zsuzsija, Csáky Magda franciásan frivol és szellemes, élveteg Marcelinája, Kóti Árpád tenyeres-talpas, bumfordi kertésze, Hógye Zsuzsa kicsit szikár, örökkön sértett, duzzogó grófnéja, Újhelyi

Olga kisdíakos hevületű, pirulós, nők kedvence Cherubinja, s talán leginkább *Barbinek Péter* mulatságos, önironikus, folyton felsülően kakaskodó Almaviva grófja.

GYŐR

Alaposan felerősített, jeles erőket összegyűjtő társulat, az ország legpompásabb új színháza, felfokozott érdeklődés: csupa olyan előjel, amely akár irigykedésre is okot adhatna. A Kisfaludy Színház társulatát mégsem kell irigyelni. Ideális körülmények egyelőre még inkább nyomasztóan hatnak rájuk, s jó időbe telhet, mire sikerül úgy belakni ezt a mesés új otthont, hogy minden előnyét élvezni

Miskolc: A koldusdiák.
Dariday Róbert (Órnagy),
Mátyás Jenő (Ajtonálló),
Abrahám István (Ollendorf)

Kecskemét: Play Molnár.
Forgács Tibor (Az ördög),
Andresz Kati (Jolán)

Debrecen: Figaro házassága.
Bessenyei Zsófia (Zsuzsa),
Cseke Péter (Figaro),
Csáky Magda (Marcelina)

Győr: Fáklyaláng, Holl István (Kossuth) és Bács Ferenc (Görgey)

tudják ők is, a közönség is.

Az ünnepi megnyitó előadásra választott, majd-hogynem klasszikusnak számító *Illyés Gyula*-dráma, a *Fáklyaláng*, mi tagadás, egyelőre jobban tükrözte az egyébként nagy műgonddal készült, igen fegyelmezett előadásban a nehézségeket, mint a lehetősegeket. *Illyés* a győri előadásra némiképp átalakította a drámát, s kihagyott belőle néhány kevésbé fontos szereplőt is. Ezzel egyik oldalon nyert a mű: világosabb és tömörebb lett az expozíció, jobban megrajzolta a tágabb háttérrel Kossuth és Görgey nagy összecsapásához, s egybefogta az első két felvonást egy résszé, egyetlen lendülettel robotga végig a tragikus vita előzményeit, magát a vitát, s lényegében a következményeket is. Am az epilógus színei a jelenlegi megoldásban halványabbak a

korábbi változatnál, s nem ragyognak olyan erős és tiszta fényben, mint az első rész.

És főként: a még jobban kamaradramává lett mű valósággal elvész az irdatlan méretű színpadon. *Meczner János*nak, az előadás rendezőjének óriási energiát kellett fordítania a színpadi mozgások megszervezésére, a tér valamiképpen betöltésére. Ekkorra távolságok majdnem lehetetlenné teszik a színeszek közötti feszültség tartós megtartását (vagy éppen a kialakítását), s ha a rendező emberi közelségre hozza egymással a szereplőket, szinte eltűnnek a térben. Amiképp időnként eltűnik a térben a színészek hangja is. Különösen a Kossuthot egyébként szép, igaz pátozzsal, egyes pillanatokban valóban gyújtó hevülettel és fellelkesíteni képes gesztusokkal játszó *Holl István* halkul el néha a hallhatat-

lanságig, de ugyanebbe a hibába esik a különben az előadás egyik oszlopának bizonyuló *Áts Gyula* is, *Józsa* alakítója. *Bács Ferenc* a sablonoktól eltérő, megjelenésében igen rokonszenves, csak eszméiben taszító *Görgey* ábrázol egyszerű, alig észrevehető eszközökkel, *Patassy Tibor* pedig izgágaság helyett igaz indulatokkal játsza el az igazságot mindennél többre becsülő külügyminisztert, *Vukovic*csot. *Martin Márta* Kossuthné alakjából inkább csak a hiszteroid vonásokat emeli ki. Igen jók *Sommer Katalin* hiteles, történelmi hősöket idéző maszkjai, de — különösen a második részben a vasháló mögé szórt, „letett” fegyvereknek és tépett zászlóknak a világosi bukást túlságosan szájbarágósan idéző megoldásával — kevésbé tetszett *Vata Emil* díszlete.

EGER

Miért kell eljátszani egy nagy író nem túl jelentős előadás egyik oszlopának bizonyuló *Áts Gyula* is, *Józsa* alakítója. *Bács Ferenc* a sablonoktól eltérő, megjelenésében igen rokonszenves, csak eszméiben taszító *Görgey* ábrázol egyszerű, alig észrevehető eszközökkel, *Patassy Tibor* pedig izgágaság helyett igaz indulatokkal játsza el az igazságot mindennél többre becsülő külügyminisztert, *Vukovic*csot. *Martin Márta* Kossuthné alakjából inkább csak a hiszteroid vonásokat emeli ki. Igen jók *Sommer Katalin* hiteles, történelmi hősöket idéző maszkjai, de — különösen a második részben a vasháló mögé szórt, „letett” fegyvereknek és tépett zászlóknak a világosi bukást túlságosan szájbarágósan idéző megoldásával — kevésbé tetszett *Vata Emil* díszlete.

Egerben jóformán valamennyi fenti kérdésre nemleges választ ad a miskolci Nemzeti Színház előadása. Egyedül a rendező, Szűcs János elképzeléseit értékelhetjük elismerően. Elképzeléseit, mondom, s nem a megvalósulásukat. Szűcs ráérez ebben a fia-

talkori — 1774-ben írt — *Goethe*-drámában a *Sturm und Drang* és a kifejezetten a *Werther* nyomait viselő külsőségek mögött a rna is érdekes gondolatokra, a becsületesség a tiszta szerelem és a karrierizmus, az árulás meg a becstelenség nagy konfliktusára, melyben a címszereplő *Clavigo* vergődik. Szép színpadi keretet is kreál — *Székely László* díszlete mintha a *Werther* első kiadásának fa- vagy acél-metszeteit idézné, stílusos a korszak kedvelt szórakozását, az árnykivágást utánzó indítás a jelenetek elején, s világos a jelmezek szimbolikája is (tervező: *Vágvölgyi Ilona*). Csak-hogy *Szűcs*nek ehhez az elképzeléshez egyszerűen nincsenek színészei. A nagy vereszségeket szenvedett miskolci színházból jelenleg hiányzik a hősszínész,

aki ezt a Clavigót meggyőzően el tudná játszani, s hiányzik az a hősnő is, aki Clavigo szerelmesét, Marie-t a tüdővész-egzaltált romantikus hősnők unt sablonjai fölé tudná emelni. Sem a Clavigóként fellépő *Vitéz László*, sem a Marie szerepében látott *Höll Zsuzsa* nem tudták igazolni a vállalkozás és a színészsztálisták helyességét. Egyedül a diabolikus intrikus, Carlos figurája talált alkalmas megszemélyesítőre *Orbán Tibor* személyében — *de hát a dráma nem Carlosról szól...*

MISKOLC

A miskolci színház zenés produkcióiban észlelhető az a tudatos koncepció, melylyel a zenés társulatot igyekeznek építeni, s igyekeznek megtalálni mind a társulat tagjaihoz illő feladatokat, mind pedig az operett műfaj friss, ma is élvezhető előadásának lehetőségeit. Az új bemutató, *Millöcker nagyoperettje*, *A koldusdiák*, újabb lépés és újabb variáció ezen az úton. Most azt a változatot választották, hogy — *Juhász István* segítségével — *alaposan átdolgozták a librettót, s igyekeztek emberileg hihetővé tenni a figurákat, és megpróbálták valóság hitelesíteni a konfliktusokat is. Ettől a darab közelebb került a zenés vígjáték műfajához, de ez nem baj.*

Van az előadásban néhány kellemes énekesi-zíneszi alakítás. Elsőként a címszereplő *Harmath Albert* említhetjük, aki a közelmúltban már több népszerű musical főszerepében bizonyította tehetségét. Hangja ugyan nem egészen az a fajta, mely egy operettbonvivántól kívánthatik, de ebben az élet-szerűbb koncepcióban — melyet *Bor József* rendezése meglehetősen következetességgel valósít meg —, talán helyénvalóbb is ez a modernebb karakterű hang. Igen jó *Poór Péter* mint hercegi titkár és szivarabló kapitány. *Abrahám István* erős karakterű intrikus figurát formál a régebben egyértelműen trotlinak játszott Oldendorf ezredesből. A darab kiállítására viszont lehetne kisebb-nagyvonalúbb; díszletek és ruhák bizony elég szegényesnek hatnak, főként a krakkói vásári forgatag vagy a bál képeiben.

KECSKEMÉT

Liszt Ferenc hajdanán igen kedvelte az átiratokat. *Mozart Don Juanjának* zongorára átírt parafrázisa például — ez az egyenrangú eljátszogatás *Mozart* témáival, gondolataival, ez a nemes átértelmezés és

továbbfejlesztés, ez a Mozartra ráretusált önportré — a műfaj remeke. Ezen a szinten — vagy akár *Dürrenmatt Strindberg*-átírata, a *Haláltáncból* lett *Play Strindberg* szintjén — van értelme a parafrázisnak. Úgy és olyan szinten viszont, ahogyan a különben jeles drámaíró képességeit több ízben bizonyított *Eörsi István* a kecskeméti *Katona József Színházban* teszi *Play Molnár (avagy színe és visszája)* című, *Molnár Ferenc* ismert vígjátékát, *Az ördögöt* parafáló munkájában, nem sok értelme van.

Hogy *Eörsi* miért írta meg ezt a meglehetősen reménytelen vállalkozásnak tűnő darabot, melyben egyszerre akarja megfricskázni *Molnár Ferenc* sablonjait, dramaturgiai közhelyeit, papírmásé figuráit, s meg is akarja dicsérni a szerzőt kitűnő bonyolító-készségeért, valamint hozzá akarja adni a maga ötleteit és humorát is az eredetihez, ahol ezt e vonatkozásokban fogyatéknak érzi — *nos, ez a szándék nem derül ki sem a darabból, sem az előadásból.* (A szerző műsorfüzetbeli indoklásait célszerűbb nem figyelembe venni.) Mi csak a végeredményt látjuk: egy *Molnár Ferenc*-i szinten kitűnő *Molnár Ferenc-vígjáték* született egy *Eörsi István*-i színházban. És mivel *Szurdi Miklós* rendezése nem sokat tud kezdeni ezzel az anyaggal (kérdés, más rendező sokkal többet tudott volna-e kezdeni vele?), a produkció széteső, kapkodó. *Csak felvillanások, pillanatnyi értékű ötletek találhatók benne.* A színészek sem lelik helyüket, kivéve az egy *Forgács Tibort*, aki *Molnár Ferenc*-i maszkba bújtatott narrátor-rezonőr-ördögként legalább az eredeti darab főnyeléből fel tud idézni valamit. A vidámnak szánt előadás összbenyomása bizony nagyon szomorú, s ezt a hangulatot vajmi kevéssé oldják *Antal Csaba* alapfunkcióiban sem megoldott, ötletelen, igen rosszul világított díszletei.

Kecskemét színháza került talán a legnehezebb helyzetbe az évad végi-évad eleji átszervezésekkel, átszervezésekkel. Első bemutatójuknak, *Sütő András Káin és Abeljének* mégis igen kedvező visszhangja volt. Épp ezért a *Play Molnár* sikertelenségéből nem szabad következtetéseket levonni: egy gyenge darab gyenge előadása még nem tragédia. *Figyelmeztetésnek viszont — nem is csak kecskeméti érvénnyel — annál nyomtatékosabb.*

Takács István

Művelődés a kórházban

Esztendeje, hogy az egészségügyi miniszter utasítására az egészségügyi intézményekben művelődési bizottságokat hoztak létre. Ezek a bizottságok az állami, politikai és társadalmi vezetés tanácsadó, segítő szervei a közművelődési törvény végrehajtásában. A bizottság foglalkozik az egészségügyi dolgozók politikai és szakmai képzésével, továbbképzésével, az általános műveltség színvonalának emelésével.

A központi intézkedés egy világjelenségre is felhívja a figyelmet: egyre több az egészségügyi, különösen az orvos-szociológiai kutatás. Szociológusok hada vizsgálja világszerte — így hazánkban is —, hogy milyen az egészségügyben dolgozók helyzete, hogyan alakulnak művelődési lehetőségeik, műveltségi színvonaluk.

A központi intézkedés nyomán a ceglédi kórház-rendelőintézetben is megalakult a művelődési bizottság. Tevékenységét egy kisszociológiai felméréssel kezdte.

Mit szeretnének?

— Már az első ülésünkön határoztunk a kérdőíves adatfelvételtől — mondja *dr. Kovács Sándor* pszichiáter, a bizottság elnöke. — Célunk a tényleges helyzet felmérése, az igények megismerése.

— Milyen kérdésekre keresték a választ?

— Az általános adatok után arról érdeklődtünk, hogy a megkérdezettek szeretnének-e továbbtanulni, s ha igen, milyen formában, milyen fokon. Véleményt kértünk a szakmai továbbképzésről, a könyvtárról, arról, hogy igénylik-e az írókkal, művészekkel, tudósokkal való találkozásokat, amatőr művészeti csoportok létrehozását, a klubéletet és így tovább. A választ adók ötven százaléka érzi szükségét annak, hogy továbbtanuljon s hetven százaléka, hogy az eddigieken túlmenően szakmai továbbképzésben részesüljön. Sokan szeretnének nyelveket tanulni. A válaszolók hetvenhárom százaléka venne részt valamilyen amatőr művészeti csoport munkájában s csaknem kilencven százaléka igényli a klubot.

— Kórházunk a város egyik legtöbb, ezer dolgozót foglalkoztató munkahelye — folytatja *Kovács Sándor*. — Ez a körülmény átfogó közművelődési program kidolgozását tette szükségessé. Sok nálunk a fiatal és a női alkalmazott, sokan laknak nővér-, illetve orvosszállón. A KISZ-bizottsággal együttműködve arra törekszünk, hogy a fiatalok körében is elmélyítsük a politikai tájékozottságot, fejlesszük a szocialista humanizmust, a munkahelyhez való tartozás érzését. Új módszereket próbálunk kialakítani a beiskolázásra.

— Általános műveltség, olvasómozgalom? — vetettük közbe.

— Kórházunkban ezeknek a művelődési formáknak tradíciói vannak — válaszol a kérdésre *Varga Ferencné*, a KISZ-bizottság titkára. — Korábban is több, nagy érdeklődéssel kísért író-olvasó, illetve művész-közönség találkozó szerveztünk. Tartottunk előadói esteket, kiállításokat, voltak közös kirándulások, útibeszámolók. Van szakszervezeti letéti és szakkönyvtárunk is. Ez utóbbiban 2700 könyv és ezer bekötött folyóirat áll rendelkezésre. Nemrég szerveztük át, és új helyiségbe költöztettük az egészségügyi dolgozók klubját, mely közösségi, művelődési-szórakozási fóruma dolgozóinknak. Nagy érdeklődés kíséri a kézimunka-szakkör

munkáját. Azon törjük a fejünket, hogy mielőbb létrehozassunk egy-két amatőr művészeti csoportot. E téren is elmélyítjük kapcsolatunkat a városi művelődési központtal. Igénybe vesszük a MOKÉP, a TIT és a helyi Kossuth Múzeum segítségét is. A ceglédi állami zeneiskolával szocialista szerződést kötöttünk.

Verseny, vetélkedő

Tele vannak hát tervekkel, elképzelésekkel a ceglédi kórház fiataljai. Amikor náluk jártunk, örömmel tapasztaltuk, hogy a kezdeményezés hatására valóban fellendült, gazdagodott a kulturális élet. Persze az igény még nem általános. Hallottuk, hogy a kórház fiataljai közül kevesen fordulnak meg a városban zajló kulturális rendezvényeken, jöllehet nem egy orvos és nővér közvetlenül is részt vállal a városi közművelődési programok tervezésében, létrehozásában. Viszont az is igaz, hogy a munkahelyi könyvtár-jelöltő évi 120 ezer forintot forgalmaz. Talán az sem véletlen, hogy a művelődési bizottság elnöke pszichiáter, hiszen így mód van rá, hogy az egészségügyi dolgozók személyiségével is többet foglalkozzanak.

Nemrég zajlott le Cegléden a kórház dolgozóinak fóruma, ahol szó esett idősebb ifjúságpolitikai kérdésekről is. Lesz náluk politikai viták, szakmai előadássorozat, többféle tanfolyam. A fiatal orvosok jelentékeny szerepet vállalnak az ápolónők és asszisztensek szakosító képzésében. Az ismeretterjesztő programokból nem hiányzik a családtervezés, családvédelem, az egészséges életritmus, a neurózis okainak és a szexuális élet problémáinak ismertetése sem. Rendeznek vers- és prózamondó versenyt, általános műveltségi vetélkedőt stb. A Kell a jó könyv pályázat országos döntőjébe is bejutott a kórház csapata. A KISZ-fiatalok vállalták magukra, hogy ellátják könyvekkel a kórház betegeit. Szeretnének énekkart alakítani és ha lenne hangszerek, kamaragyűjtést is.

Tudományos munka

— S hogyan áll a tudományos tevékenység?

— Háromévenként rendezzük meg a ceglédi orvos- és gyógyszerésznapiakat — mondja *dr. Szabadfalvi András* igazgató-főorvos. — Ez nálunk már hagyomány, miként az is, hogy fiatal orvosaink, kutatóink rendszeresen részt vesznek az egészségügyi dolgozók tudományos rendezvényein. Kórházunkban tudományos bizottság működik, s nagy gondot fordít a fiatal orvosok tudományos, szakmai előmenetelére. A vidéki kórházunk nem elsőrendű feladata a tudományos munka, ennek ellenére minél több publikációra, előadás tartására ösztönözzük fiataljainkat. Minden olyan elképzelést támogatunk, amely elősegíti a gyógyító-megelőző, progresszív betegellátást.

A kutatóknak, elmélyülni vágyó orvosoknak, fiataloknak valóban nem lehet okuk panasza. *Dr. Jójárt György* gyermekgyógyász adjunktus például eddig harminc tanulmányt publikált, októberben védte meg kandidátúráját. Van tehát lehetőség a kórházban művelődésre és tudományos munkára egyaránt. A kezdeti eredmények bizonyítják, hogy a ceglédi egészségügyi dolgozók élnek is vele.

Korompay János